

Μιχάλης Σταφυλάς

Χαρισσαίου 49 17671 Καλλιθέα τηλ 210.9588333

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Ο **Μιχάλης Σταφυλάς** είναι συγγραφέας και εκδότης ο οποίος επιμελείται εκδόσεις για την Ευρυτανία όπως επίσης και λογοτεχνικά περιοδικά.

Πίνακας περιεχομένων

- 1 Βίος
- 2 Εργογραφία
- 3 Βιβλιογραφία
- 4 Παραπομπές
- 5 Δικτυακοί τόποι

Βίος

Γεννήθηκε στη Γρανίτσα Ευρυτανίας το 1920^[1]. Η πρώτη του εμπειρία με τα γράμματα ήταν πικρή, αφού πρωτοσέλιδο άρθρο του που δημοσιεύτηκε στην καθημερινή εφημερίδα της Αθήνας «Ιατρίς» (19-7-1936), λίγες μέρες αργότερα θεωρήθηκε επαναστατικό από τη δικτατορία του Μεταξά (4ης Αυγούστου), με αποτέλεσμα να αποβληθεί από το Γυμνάσιο Καρπενησίου αρχικά και του Αγρινίου στη συνέχεια. Ιδρύθηκε στη Νομική Σχολή την οποία εγκατέλειψε παίρνοντας μέρος στην Εθνική Αντίσταση^[1].

Σταδιοδρόμησε ως υπάλληλος του Υπουργείου Συγκοινωνιών, απολύθηκε από την δικτατορία της 21ης Απριλίου 1967 και τελικά συνταξιοδοτήθηκε με το βαθμό του διευθυντή^[1]. Από το 1981 εκλέγεται διοικητικός σύμβουλος του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και κατόπιν της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών. Είναι αντιπρόεδρος του ελληνικού τμήματος της "Διεθνούς Εταιρίας Λογοτεχνίας" και μέλος του PEN^[1]. Βιογραφείται σε ελληνικές και ξένες εγκυκλοπαίδειες. Έχει λάβει μέρος σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια και έχει δώσει εκατοντάδες ομιλίες. Κείμενά του έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες.

Εργογραφία

Όταν τον απέλυσε η δικτατορία, δημιούργησε τον εκδοτικό οίκο "Πολιτισμός" που κυκλοφόρησε την 10τομη Παγκόσμια Εγκυκλοπαίδεια Γραμμάτων και Τεχνών: "Γίγαντες του Πνεύματος" τα περισσότερα κείμενα της οποίας έγραψε ο ίδιος^[1]. Στον λογοτεχνικό τομέα είναι ο πρώτος μελετητής που παρουσίασε στην Ελλάδα τον Τούρκο ποιητή και φιλέλληνα Ναζίμ Χικμέτ με το πρώτο του βιβλίο^[1]. Έκτοτε έχει εκδώσει 20 βιογραφικές - κριτικές μελέτες για 50 Νεοέλληνες λογοτέχνες. Επίσης 8 βιβλία δοκιμίων, 4 μυθιστορήματα, 3 συλλογές διηγημάτων, 2 ποιητικές συλλογές και ένα θεατρικό ("Πατροκοσμάς"). Για τρία χρόνια ήταν συνδιευθυντής του περιοδικού "Νεοελληνικός Λόγος", από το 1973 ως το 1987 διευθυντής του περιοδικού "Θεσσαλική Εστία" και από το 1988 ως σήμερα της "Πνευματικής Ζωής"^[1], (όπου διαδέχτηκε τον Μελέη Νικολαΐδη). Σήμερα επιμελείται την έκδοση του τριμηνιαίου περιοδικού της Πανευρυτανικής Ένωσης "Ευρυτανικά Χρονικά"^[1]. Κάθε χρόνο εκδίδει την "Διαρκή Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας", που βρίσκεται στον 18ο τόμο.

Το 2008 η "Πανευρυτανική Ένωση" κυκλοφόρησε το βιβλίο του "Ευρυτανικά" που περιέχει εισηγήσεις του σε διάφορα θέματα ιστορικά και αντιστασιακά^[2]. Κάθε Ιούνιο που στη Δομνίστα Ευρυτανίας γίνονται εκδηλώσεις για το ξεκίνημα της ΕΑΜικής Εθνικής Αντίστασης, ο Μιχάλης Σταφυλάς είναι ομιλητής με διάφορα θέματα. Το 2008 κυκλοφόρησε επίσης από την Εταιρεία Ευρυτάνων Επιστημόνων το βιβλίο της Καθηγήτριας Πανεπιστημίου και π.Υφυπουργού Πολιτισμού Καλλιόπης Μπουρεδάρα «Μιχάλης Σταφυλάς – ο Ευρυτανός λόγιος» . —

3

Μες την ψυχή μου κλείνω ένα παιδί
 Παιδί ζωνό, παιδί χαριτωμένο
 Μα το παιδεύσει τόσο η φυλακή
 Κι είναι θλιμένο
 Κάποτε ορμάει τα σιδερά να σπάσει
 Να βγει στους δρόμους που η ζωή κυλά
 Θέλει να παίξει, να γελάσει
 με τα καλά
 Μα δε μπορεί και πέφτει πληγμένο
 Κάθε προσπάθειά του περιττή
 Και το παιδί μαραινεται θλιμένο
 Στη φυλακή

Κι έρχεται ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου κι αυτό το θλιμένο, φυλακισμένο χωριανάκι του το ανεβάζει στα Ψηλά Βουνά, της πατρίδας και του δίνει τη χαρά της ζωής μέσα από τη συντροφικότητα και τη δημιουργία μιας παιδικής κοινότητας όπου θα έχει όλη την ευθύνη της δικής του ζωής αλλά και των άλλων. Έτσι συγκροτείται ο ψυχικός του κόσμος και αναδύεται κοινωνικοποιημένη η συνείδησή του. Του δίνει μια θέση στο κοινωνικό γίγνεσθαι και το ανεβάζει στη συνείδηση ενός ευρύτατου αναγνωστικού κοινού. Αυτά τα παιδιά που ζούνε στις σελίδες των «Ψηλών Βουνών» γίνονται πρωτοπόροι της οικολογίας και φανατικοί υπερασπιστές των αγαθών του περιβάλλοντος. ⁽¹⁾Μοιρασμένη λύπη, μισή λύπη, μοιρασμένη χαρά, διπλή χαρά. Πριν οι παιδαγωγοί καθιερώσουν τις σχολικές κοινότητες και τις παιδικές χαρές, ο Παπαντωνίου τους πρόλαβε, πριν από το 1917, κανοντας πράξη την ανάγκη τόνωσης του ηθικού των παιδιών - που θ' αποτελέσουν την αυριανή κοινωνία. Του ξ'μπάζει στον κόσμο των πλασμάτων και στον κόσμο των πνευμάτων. Στη φύση και στη σκέψη.

Οι μικροί ταξιδιώτες που ανεβαίνουν στο βουνό, για να μείνουν ένα-δυο μήνες το καλοκαίρι, νοιώθουν δυναμωμένο τον ψυχικό τους κόσμο, αφού τα πάντα θα εξαρτηθούν από τις δικές τους ενέργειες και τις δικές τους αποφάσεις. Νοιώθουν πως είναι κάτι, και μέσα τους γεννιέται η επιθυμία ολοένα να ανεβαίνουν ψηλότερα ολοένα να κυττάζουν μακρύτερα.

Ο δάσκαλος τους είπε: «Θα μάθετε τόσα πράγματα μόνοι σας που ούτε το βιβλίο, ούτε εγώ μπορώ να σας πω» ⁽²⁾

Έτσι πλάθεται ο καινούργιος κόσμος, έτσι επικρατούν οι νέες ιδέες. Με την αδερφοσύνη και με τη γνώση.

Η ποιμενική και η αγροτική ζωή, τα ήθη, τα έθιμα, η ψυχογραφία των ανθρώπων. Ακόμα και με τα ελαττώματά τους που επισημαίνονται τόσο συγκλονιστικά με την «κατάρτα του πεύκου». Οι μικροί συνειδητοποιούν πως δεν είναι δύσκολο το κακό να γυρίσει και σ' εκείνον που το προκάλεσε. Όπως ο εμπρηστής του πεύκου που μη μπορώντας να βρει σιγά στο λιοπύρι κοντεψε να πεθάνει. Μεγάλο διδάγμα για μικρούς και μεγάλους. ⁽³⁾Παραλληλα βασικά στοιχεία της κοινωνικής ζωής όπως η αμοιβαία αγάπη, το θάρρος, και η ήρεμη αντιμετώπιση των δύσκολων θεμάτων που ανακύπτουν δίνονται με τέτοιον επαγωγό τρόπο που οικοδομούν αλλά και ξυπνούν συνειδήσεις. Στα «Ψηλά βουνά» βάθυνε, ψήλωσε και δυνάμωσε η αυτοπεποίθηση των παιδιών, αφού με την εκεί συμβίωσή τους συνειδητοποίησαν πως από αυτά εξαρτάται η αυριανή κοινωνία που για να γίνει καλλίτερη πρέπει και οι πολίτες να γίνουν καλλίτεροι...

①

ΤΑ ΠΕΘΑΜΕΝΑ ΔΕΝΤΡΑ

ΕΙΧΑΝ ΠΕΡΑΣΕΙ από παλιά καμίνια, όπου έφτιαναν άλλες χρονιές κάρβουνα οι καρβουνιάρηδες. Εκεί στάθηκαν λίγο και τους εξήγησε ο δασάρχης τον τρόπο που γίνονται τα κάρβουνα.

Τους είπε πως για να κάμουν κάρβουνα ρίχνουν πολλά ξύλα σ' ένα μεγάλο καμίνι. Σκεπάζουν το καμίνι με χώμα, αλλά τόσο καλά ώστε να μην μπαίνει αέρας από πουθενά. Έπειτα, από μια τρύπα που έχουν αφήσει επίτηδες, βάζουν φωτιά στα χωμένα ξύλα.

Το καμίνι σκεπασμένο καίει σιγά και λίγο λίγο με τη σιγαλή φωτιά τα ξύλα γίνονται κάρβουνα.

«Και τα δέντρα;» ρώτησε ο Μιχάλης.

«Όπως οι λοτόμοι έτσι και οι καρβουνιάρηδες», είπε ο δασάρχης, «κόβουν μόνο τα δέντρα που τους λέμε εμείς να κόψουν, κι έτσι δε χαλούν το δάσος. Το καλό όμως είναι που τα περισσότερα κάρβουνα τα έχουμε χωρίς να κόβουμε δέντρα. Τα βρίσκουμε στη γη. Και θα σας πω το γιατί.

②

Πολλές φορές ο δάσκαλος τους είχε πει στο μάθημα πως τα παιδιά που είναι στην τελευταία τάξη του ελληνικού μπορούν να πάνε μόνο τους στο βουνό. Πως, άμα έχουν θάρρος και πειθαρχία, μπορούν να κατοικήσουν μόνο τους εκεί ένα-δυο μήνες. Φτάνει να έχουν την άδεια του πατέρα τους, την κατοικία και την τροφή.

«Πόσα πράγματα», τους είπε, «θα μάθετε όταν πάτε τόσο ψηλά! Ούτε το βιβλίο μπορεί να σας τα πει ούτε εγώ». Κι έφυγε για την πατρίδα του, για να περάσει τις διακοπές. Ήταν βέβαιος πως και οι άλλοι τα παι-

που δεν μπορούσε να μπει μέσα ζώο να βοσκήσει.

» Με δυσκολία ζούσαν εκεί λιοντάρια και αρκούδες και λύκοι και μεγάλα πουλιά με φτερούγες θεόρατες και με ατσαλένια νύχια.

» Όποιο θηρίο μπορούσε, έτρωγε το μικρότερο για να ζήσει. Μέσα στους λόγγους κυτούς ο ήλιος δεν μπορούσε να μπει. Νύχτωνε από την ημέρα.

» Τα δάση εκείνα γέρασαν και τα δέντρα τους έπεσαν κάτω. Κι επειδή άνοιξε η γη από σεισμούς και κατακλυσμούς, εκείνα χώθηκαν σε τάφους μεγάλους, πολλές οργιές βαθιά.

» Καθώς περνούσαν τα χρόνια, άλλα δάση φύτρωναν και ψήλωναν κι αυτά όπως τα πρώτα κι ύστερα γερνούσαν και πέθαιναν. Κι άνοιγε η γη και τα έθαβε. Και πάλι άλλα φύτρωναν.

» Τι έγιναν εκείνα τα πεθαμένα δάση; Δε χάθηκαν. Σήμερα που σκάβουμε πολύ βαθιά, τα ξαναβρίσκουμε. Δεν είναι δέντρα όπως ήταν. Τα ξύλα τους μέσα στη γη έγιναν κάρβουνα, σκληρά σαν την πέτρα και μαύρα κάρβουνα.

» Και σήμερα που οι άνθρωποι είναι πολλοί κι έχουν ανάγκη από μεγάλες φωτιές για τις εργασίες τους, ανοίγουν τη γη και βρίσκουν όσα κάρβουνα θέλουν.

» Μ' αυτά ανάβουν τις μηχανές, κινούν τα εργοστάσια, τους σιδηροδρόμους και τα βαπόρια. Συλλογιστείτε πόσες είναι αυτές οι μηχανές και πόσα κάρβουνα χρειάζονται.

» Ποιος να το έλεγε πως εκείνα τα πεθαμένα δέντρα θα χρησίμευαν ύστερα από χιλιάδες χρόνια. Και όμως αυτό είναι το δάσος. Κάνει καλό στον άνθρωπο με χίλιους τρόπους, σε αμέτρητο καιρό. Δεν κουράζεται ποτέ. Ξει και μας χρησιμεύει, πεθαίνει και μας χρησιμεύει.

» Για να μας δώσει όμως το δέντρο όσα μας χαρίζει, πρέπει να ξει με χιλιάδες άλλα δέντρα. Γιατί όπως οι άνθρωποι, έτσι και τα δέντρα ζούνε πολλά μαζί στους τόπους που θέλουν αυτά, και βοηθούν το ένα το άλλο.

» Ενωμένα πολεμούν το βαρύ χειμώνα και το καυτό καλοκαίρι. Ενωμένα μεγαλώνουν, κάνουν μεγάλους κορμούς και πετούν δυνατά κλαριά.

» Έτσι γίνεται στα ύψη των βουνών μια μεγάλη παλιτεία, που τη λέμε δάσος. Αυτή εδώ!»

3

ΚΕΛΙΑ ΤΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΥΡΝΑΡΙ

ΒΛΕΠΕΤΕ ΕΚΕΙ ΚΑΤΩ ΜΑΚΡΙΑ, είπε η Αφρόδω, κάτι χωράφια που κιτρινίζουν;

Εκεί ήταν ένας πεύκος! Μα τι πεύκος! Έκρουε στα ουράνια, που λέει ο λόγος. Ο ίσκιος που έριχνε μαύριζε σαν το χράμι που είναι από τράγιο μαλλί. Από κάτω μπορούσε να σταθεί ένα κοπάδι.

Πουλί πετούμενο δεν περνούσε από μακριά δίχως νά 'ρθει ν' αγγίξει την κορφή του.

Οι σταλαματιές από το ρετσίνι του σαν κεχριμπάρια το φύσημά του ποτάμι η δροσιά του γιάτρευε λαβωμένο.

Λένε πως μέσα στο κορμί του κοιμόταν μια νεράιδα· έτσι λένε. Μεγαλύτερος πεύκος δε φάνηκε πουθενά· τον θυμούνται δα εκείνοι που γέρασαν. Κι ο παππούλης κάθισε στον ίσκιο του.

Όσπου ήρθε μια χρονιά ο Γιάννης από το Πουρνάρι και τον πελέκησε με το τσεκούρι για ρετσίνι. Και την άλλη χρονιά πάλι τον πελέκησε. Κι άμα έβγαλε δυο χρόνια το ρετσίνι, ο Γιάννης άρχισε να με-

τρά τα κούτσουρα που θα είχε, αν τον έκοβε ολότελα.

Την τρίτη χρονιά τον γιρέμισε. Και πήγε στη μάνα του και της είπε: «Μάνα, καλό χειμώνα θα περάσουμε! Το μισόν πεύκο θα τον κάψουμε εμείς στο τζάκι, τον άλλο θα τον πουλήσουμε στα Δυο Χωριά».

Κίνησε να πάει στα Δυο Χωριά, να βρει τους μαστόρους να τους πει πως έχει ξύλο για πούλημα. Πέρασε ένα μερόνυχτο, δεν έφτασε. Πέρασαν τρεις μέρες, δεν έφτασε. Πέρασε ένας μήνας κι ήταν ακόμα στο δρόμο.

Ο πεύκος, λένε, την ώρα που έπεφτε, τον καταράστηκε. Και σαν είχε την κατάρρα του πεύκου, δεν μπορούσε ο Γιάννης να βγει ποτέ από τον κάμπο. Γιατί τα δέντρα, βλέποντάς τον, περπατούσαν κι έφευγαν. Κι ο λόγγος όλο τραβούσε μακριά. Κι ο Γιάννης όλο απόμεινε στα ξερολίβαδα.

Δίψα είχε, σταλιά δεν είχε να δροσιστεί. Και περνούσαν τα καλοκαίρια και τον έκαιαν, κι οι χειμώνες και τον πάγωναν. Κι ο Γιάννης περπατούσε κι ήταν πάντα στον ίδιο τόπο. Όσπου σωριάστηκε.

Και του έβγαλαν κι ένα τραγούδι που έλεγε όλη αυτή την ιστορία. Έχει και σκοπό. Μα όσο για τα λόγια, εγώ δεν τα ξέρω· στα χαρτιά θα τα βρείτε· γιατί πέρασε στα χαρτιά αυτή η ιστορία.

Το τραγούδι του Γιάννη από το Πουρνάρι έτσι το λένε τα χαρτιά:

1.

«Γιάννη, γιατί έκοψες τον πεύκο;
Γιατί; Γιατί;»
«Αέρας θα 'ναι», λέει ο Γιάννης,
και περπατεί.

Ανάβει η πέτρα, το λιβάδι
βγάνει φωτιά
να 'βρυσκε ο Γιάννης μια βρυσσούλα,
μια ρεματιά!

Μες στο λιοπύρι, μες στον κάμπο
να ένα δεντρί...
Εσπλώθη ο Γιάννης βωοκάτου
δροσιά να βρει.

Το δέντρο παίρνει τα κλαδιά του
και περπατεί!
«Δε θ' ανασάνω», λέει ο Γιάννης,
«Γιατί; Γιατί;»

2.

«Γιάννη, πού κίνησες να φτάσεις;»
«Στα Άνω Χωριά».
«Κι ακόμα βροσκεσαι δω κάτω;
Πολύ μακριά!»

«Εγώ περπατάω, όλο περπατάω.
Τι έφταιξα γω;
Σκιάζεται ο λόγγος και με φεύγει,
γι' αυτό είμαι δω.

Πότε ξεκίνησα; Είναι μέρες...
για δυο, για τρεις...
Ο νους μου σήμερα δεν ξέρω,
τ' είναι βαρύς».

«Να μια βρυσσούλα, πια νεράκι
να δροσιστείς».
Σκύβει να πια νερό στη βρύση,
στερεύει ευθύς.

3.

Οι μέρες πέρασαν κι οι μήνες,
φεύγει ο καιρός
στον ίδιον τόπο είν' ο Γιάννης,
κι ας τρέχει εμπρός...

μα πού κλαρί;
Χτυπιέται ορθός με το χαλάζι,
με τη βροχή.

4.

«Γιάννη, γιατί έσφαξες το δέντρο
το σπλαχνικό,
που 'ρχνεν ίσκιο στο κοπάδι
και στο βοσκό;

Ο πεύκος μίλαε στον αέρα
-τ' ακούς; τ' ακούς;-
και τραγονδούσε σα φλογέρα
στον μπιστικόν».

Φρύγανο και κλαρί τού πήρες
και τις δροσιές,
και το ρετσίνι του ποτάμι
απ' τις πληγές.

Σακάτης ήτανε κι ολόρθος,
ώς τη χρονιά
που τον εγκρέμισες για ξόλα,
Γιάννη φονιά!»

5.

«Τη χάρη σου, ερημοκλησάκι,
την προσκυνώ.
Βόηθα να φτάσω κάποιαν ώρα
και να σταθώ...

Η μάνα μου θα περιμένει
κι έχω βουσκή...
κι είχα και τρύγο... Τι ώρα να 'ναι
και τι εποχή;

Ξεκίνησα το καλοκαίρι
να στοχαστείς-
κι ήρθε και μ' ήβρεν ο χειμώνας
μεσοστρατίς.

Πάλι Αλανάρης και λιοπύρι!
Πότε ήρθε; Πώς;
Άγιε, σταμάτησε το λόγγο,
που τρέχει εμπρός.

Άγιε, το δρόμο δεν τον βγάνω
- με τι καρδιά;-
Θέλω να πέσω να πεθάνω,
εδώ κοντά».

Πέρτει σα δέντρο απ' το πελέκι...
Βογκάει βαριά.
Μακριά του στάθηκε το δάσος,
πολύ μακριά.

Εκεί τριγύρω ούτε χορτάρι,
φωνή καμιά.
Στ' αγκάθια πέθανε, στον κάμπο,
στην ερημιά.

Σελίδα 5η